

Møte for studenter om bolig

Av en aktivist.

Kommunistisk Studiegruppe i Bergen holdt møte for studenter og unge arbeidere i midten av august. Tema for møtet var boligpriser og høye levekostnader. I forkant av møtet ble det hengt opp plakater med overskriften «Er leia for høy og stipendet for lavt?».

Litt over halvparten av deltakerne var studenter på ulike studieretninger, mens resten var unge arbeidere.

Etter en kort introduksjonsrunde, startet møtet med en kort innledning. Under følger en kort oppsummering av innledninga.

Hvorfor er boligprisene så høye?

I det kapitalistiske Norge er bolig en *vare* på et marked. Som alle andre varer har den en bruksverdi (man kan bo i den) og en bytteverdi (den kan byttes mot andre varer, først og fremst penger). For kapitalistene er det bytteverdien som er vesentlig, og kapitalisten strever etter å få igjen *mer* penger for varen som er produsert, enn han investerte i produksjonen. Bankene, utbyggerne og eiendomsfirmaene investerer altså ikke i boligbygging fordi de er opptatt av at folk skal ha tak over hodet, men fordi det gir profitt – mer penger tilbake enn det som ble investert. Det betyr også at boliger ikke blir bygget der det er mest *behov* for dem, men der *betalingsevna* er størst.

Etter andre verdenskrig, satte de sosialdemokratiske regjeringene i gang en stor offentlig boligbygging. I motsetning til i nabolandet Sverige, var det *selveierlinja* som rådde i Norge, altså at flest mulig skulle eie sin egen bolig i stedet for å leie. Derfor ble Husbanken oppretta, for at

folk skulle kunne ta opp rimelige lån til å bygge hus.

I løpet av åttitallet ble boligsektoren *avregulert*, og bolig ble for fullt en vare på et marked. Det ble lettere å kjøpe og selge bolig, samt ta opp store boliglån fra de private bankene. Dette har ført til utstrakt spekulasjon, og en sterk økning i boligprisene fram til i dag. Salgsprisene på bolig har aldri vært høyere enn nå. Dette er særlig utålelig for unge som skal kjøpe bolig for første gang. Dessuten er det over en million som *leier* bolig, som blir pressa stadig lenger ned i fattigdom av de økende leieprisene. Særlig i Oslo, Bergen og Stavanger, er leieprisene rekordhøye.

Nedbygging av velferdsstaten

Avreguleringen av boligsektoren må sees som del av en generell *nedbygging* av velferdsstaten. Velferdsstaten er resultatet av «klassekompromisset» i perioden ca. 1935 til 1970. Dette var en historisk *unntaksperiode*, hvor visse særegne omstendigheter var til stede:

- Fram til midten av femtitallet var nabolandet Sovjetunionen på den sosialistiske veien, og hadde sterk innflytelse på norsk arbeiderbevegelse. Kapitalistene var redde for kommunistisk revolusjon, og var derfor ekstra villige til å inngå kompromisser med den reformistiske delen av arbeiderbevegelsen.
- Behovet for gjenoppbygging etter krigen, styrket oppslutningen om klassekompromisset i både borgerskapet og arbeiderklassen. Det ble fremmet en dugnads-ideologi hvor alle skulle bidra, og streik måtte unngås for enhver pris.
- Profitttratene for norske kapitalister var særlig høye i de første par tiårene etter krigen, ikke minst på grunn av Marshall-hjelpen som ble tildelt av amerikanerne, i bytte mot at Norge sluttet seg til den «vestlige» imperialistiske blokken under USAs hegemoni.

Rundt 1970 begynte profitttratene å synke i mange rike, kapitalistiske land, inkludert Norge. Sovjet hadde for lengst forlatt den sosialistiske veien, og i 1976 kom borgerskapet til makta også i Kina. De økonomiske og politiske forholda i verden forandra seg slik at **grunnlaget for klassekompromisset forsvant**, og dermed startet også nedbygginga av velferdsstaten.

Boligene under sosialismen

Etter innledninga, ble det satt i gang diskusjon om hvordan boligsektoren kan organiseres i et sosialistisk samfunn. Her følger noen av poengene som ble tatt opp:

- I en sosialistisk planøkonomi, er det mulig å sette et tak på hvor mye av inntekten som skal gå til å betale for bolig. Dette har vært gjort før i sosialistiske land. ((Selv i det revisjonistiske Øst-Tyskland, var den gjennomsnittlige husleia fastsatt til rundt 5% av husholdningens inntekt. I dag er det slett ikke uvanlig at en familie i Berlin betaler det tidobbelte. Se for eksempel:
<https://www.alloverthemaphousing.com/berlin-germany/>))
- En statlig boliggaranti kan sikre at alle har tilfredsstillende tak over hodet
- Når byer boliger skal bygges, kan det prioriteres kollektive boformer, hvor flere husholdninger deler for eksempel kjøkken og vaskeri. Dette reduserer ressurstykket til boligene, og er et langt mer miljøvennlig alternativ enn utbygging av flere eneboliger. Kollektive boformer er dessuten et tiltak mot ensomhet, og fremmer kontakt på tvers av generasjoner.
- Felleseie i boligsektoren sparer enorme utgifter ved å kutte ut det unødvendige mellomledet som kalles «private utleiere»

Selv om møtet på ingen måte samla «fullt hus», var alle de oppmøtte enige om at møtet var både vellykka og lærerikt.